

## **ODSTĄPIENIE** (96) *sb n*

**odstąpienie** (95), **odstępnie** (1) *BielSpr.*

-ą- (88), -a- (6), -am- (1); -enie (95), -enie (1).

o oraz pierwsze e jasne, w końcowym e wahania.

sg *N* odstąpienie (46); -é *Calep* (4), -e (1) *SarnStat*, -(e) (41). ◇ *G* odstąpienia (12). ◇ *D* odstąpieniu (4). ◇ *A* odstąpienie (19); -é (1), -(e) (18). ◇ *I* odstąpieniem (4); -ém (1), -(e)m (3). ◇ *L* odstąpieniu (10). ◇ *pl* *A* odstąpieni(a) (1).

*Sł stp, Cn notuje, Linde XVII w. (z Cn) s.v. odstąpić.*

1. Odejście, oddalenie się, odsunięcie się; *digressus Mącz, Calep; abscessus, recessus Mącz, Cn; discessus Calep, Cn; decessio, digressio, secessio Mącz; abitio, abitus, decessus, discessio, ecbasis, egressio, egressus, secessus Cn* (22) : Stroná [...] będzie łobie żądála od Sędźiego dozwołenia ná odstąpienie y ná porádenie *GroicPorz* bb3, i3v, v, bb3; *Abscessus, Odyechanie/ Odstąpienie. Mącz* 43d, 43d, 44a, 147d; *Calep* 324a, 328b.

*Wyrażenia:* »na poradę odstąpienie« (1): álbo ná zmwę y ná poradę odstąpienia v Sędźiego żędać może/ álbo łkazanie náganić wedle práwá *GroicPorz* e2v.

»odstąpienie na stronę« (2): *Secessio, Odstąpienie ná łtronę. Mącz* 44d; *SarnStat* 1310.

*Przen* (6) :

*odstąpienie czego od czego* (1): poniewálz odstąpienie głowy od członkow śmierć ieft: musiałby kościół vmrzeć á zginąć ná ziemi [...] gdyby Papięfz zbłádzić ábo odstąpić miał. *SkarJedn* 161.

*Wyrażenie:* »odstąpienie rozumu, od rozumu« = *szaleństwo, głupota; delirium, mania, stupor Calep* [szyk 2:1] (2:1): *Delirium – Rozumu odstąpienie, łzalienłtwo. Calep* 301b, 635b, 1013a.

a) *Zniknięcie, przeminiecie, skończenie się [czego]* (1) : miłe y wesołe łudźiom bywa po odstąpieniu ciemney nocy łłonćá pogodne włchodzenie. *CzechEp* 167.

b) *Oddalenie się od tematu, dygresja; excursio, excursus Mącz, Cn; digressio, diverticulum Cn* (1) :

*Wyrażenie:* »odstąpienie od rzeczy« (1): *Excursus et excursio etiam refertur ad orationem, Odstąpienie nieco od rzeczy. Schema est Rhetorum. Mącz* 74c.

a. *O wojskach nieprzyjacielskich: wycofanie się; receptus Calep* (2) : Fortel ná odstąpienie. *BielSpr* 48v marg.

*odstąpienie z czego* (1): *Receptus – Odstąpienie z bytwi. Calep* 898b.

b. *O zjawiskach fizycznych [czego]* (1) : *Evaporatio [= wyparowanie] – Pari odstąpienie. Calep* 375b.

2. *Zostawienie kogoś własnemu łosowi, opuszczenie w potrzebie; defectio, proditio Cn [czyje]* (1) : Pierwey pieniądze trawi/ potym też y fánty. Więć Przyidźie zátym háńbá/ nędzá/ niedołtátek/ Odstąpienie przyjaciół: y włzytek niełtátek *KlonWor* 34.

3. *Postępowanie inne niż dotychczas* (69) :

a. *Wyłamanie się z jakiejś wspólnoty, obowiózku wierności; apostasia BartBydg, Cn; defectio Calep, Cn; discessio Vulg; defectus, rebellatio, rebellio, rebellium, reiectio Cn* (49) : *Apostasia, odstąmpyeny BartBydg* 12; *Calep* 296a.

*odstąpienie kogo* (1): y ná łáme Apołtoły/ [...] w noc wielkopiátkowá/ y trwogi/ y pokuły ták vderzyły/ że ie też częłściá o odstąpienie/ częłściá o záprzenie Páná łwego przypráwiły. *LatHar* 251.

*odstąpienie czyje* (1): onego [Chrystusa] fię przedsię trzymáią (po zgorźzeniu y odstąpieniu drugich) y [...] chodzą zá Pánem fwym. *CzechEp* 62.

**α.** *Złamanie przymierza, bunt, zdrada [kogo]* (1) : gdy iuľz Alexándryifki lud bárzo łobie teľknił/ á do odstąpienia Cefarzá fię chylił: boiác fię rozruchu Walens/ wrocił im Athánázego *SkarŻyw* 392.

**β.** *Wystąpienie z jedności państwowej, oderwanie się [od kogo]* (1) : Przez to odstąpienie rozumieć możemy [...] odstąpienie od páńtwa Rzymľkiego: iáko Ambroży S. Sedulius y Primáfius wykłádáią. *WujNT* 716.

**γ.** *Wystąpienie z jedności wiary; defectio a recta religione Cn [w tym z pozycji katolików: o odszczepieństwie (9), o herezji (8)]* (43) : iefli nam to zádáie/ y mowi to/ iż fię stáło odstąpienie/ tedy niewiem czemu ieflcze czáľu tego oftátecznego nie widźi? *CzechEp* 351, 351 [3 r.], 357 [3 r.]; *nie przyidzie dzień Pánski*, iefli pierwey nie przyidzie odstąpienie *WujNT* 2. *Thess* 2/3, s. 716 [3 r.], 836.

*odstąpienie od kogo, od czego* (21): *SkarJedn* 156; Odstąpienie od iednego kápłáńtwa co śpráwiło. *SkarKaz* 40a marg. Cf *Wyrażenia*.

*odstąpienie czyje* [w tym: *G sb i pron* (5), *ai poss* (4), *pron poss* (3)] (12): ná obronę pychy/ y fwey woley tákiey y odstąpienia fwego/ [odszczepieniec] muśi łobie iáką náukę vkować. *SkarJedn* 158; Bo dľugo [patryjarcha] Ierozolimľki/ Alexándryifki Antyoľki z łtolicą Rzymľką łpołeczność trzymał po odstąpieniu Cárogrockiego *SkarJedn* 165, *kt*, 1, 153, 154 *żp*, 162, 171; *SkarŻyw* 337; nie máľz żadney inľzey prawdziwie łkuteczney ofiáry/ iedno śmierć Pána Chriľtuľowá/ ktorą oni depcą łwoim odstąpieniem. *WujNT* 773, 716, 836.

*W przeciwstawieniu*: »zjednoczenie ... odstąpienie« (1): cudownieć Pan Bog iáko fię rzekło pokazał [!]/ iáko mu fię to z iednoczenie podobáło: á odstąpienia y rozerwánia kościelnego dľużey ćierpieć niechćiał *SkarJedn* 353.

*Wyrażenia*: »odstąpienie Boga, od Boga, od Chrystusa« (1:1:1): *SkarŻyw* 304; Pátrzciefz bráćia/ iżby nie było kiedy w ktorým was ferce złościwe/ niedowiárftwa/ ku odstąpieniu od Bogá [*discedendi a Deo*] żywego. *WujNT Hebr* 3/12, s. 716.

»od jedności odstąpienie« (4): O Iedności Kościoła Bożego pod iednym Pafterzem. Y o Greckim od tey Iedności odstąpieniu. *SkarJedn kt*, 1, 153, 171.

»odstąpienie od Kościoła« [szyk 4:2] (6): *SkarJedn* 154 *żp*, 162 *żp*, 342; niemáľz żadnego odľzczepieńtwa/ ktoreby łobie Heretyctwa nie vprzędło/ áby sľufzne być łwoie od kościoła odstąpienie pokazało. *SkarŻyw* 337; Przez to odstąpienie rozumieć możemy [...] náwet odstąpienie od kościoła Powľzechnego/ y od Kátholickiey wiáry *WujNT* 716; *SkarKaz* 118b.

»odstąpienie od społeczności [jakiej ku czemu]« (1): mowi tho o wiernych łľugách y poľláńcách Bożych. Lecź gdy záś o złych powieda/ [...] tedy im [...] przyczyta [...] odstąpienie od łpołeczności wiernych Chriľtuľowych ku światu. *CzechRozm* 28v.

»odstąpienie od wiary, wiary« = *defectio a recta religione, apostasiae Cn* (7:3): *BielKron* 215; w kácerľtwie zwłáľzczá w tym kto ine zwodzi/ iefť y mężoboyľstwo dľufzne/ y táiemne Chryľtuľa záprzenie/ w odstąpieniu wiáry iego *SkarŻyw* 442, 394; *CzechEp* 349 [4 r.]; *NiemObr* 164; *WujNT* 31, 716.

»odstąpienie zakonu« (1): *ComCrac* 20 cf »odstąpienie alias apostazyja«.

*Szeregi:* »odstąpienie alias apostazyja« (1): Na duchowny łąd prziiłufayą łądzicz roznicze viary s. KrzeŹcziianŹkiei KaczerŹtwa, odczepieńŹtwa, bliuznienia przeciwko Bogu, odstąpienia zakonu alias apoŹtalia *ComCrac* 20.

»odstąpienie i oderwanie (a. rozerwanie)« (2): *SkarJedn* 353; Owoce ząfię żywotą y obyczaiow Haeretyckich łą: Odstąpienie od wiary/ y oderwanie od koŹcioła powszechnego. *WujNT* 31.

»odstąpienie to jest (abo) odszczepieńŹstwo« (3): iŹ przyŹcie AntychriŹtą/ ma być oŹtatecznego prąwie czaŹu/ przed Źkończeniem Źwiątą/ á ktemu ma ie poprzedzić odstąpienie/ to iest odczczepieńŹstwo od wiary ŹtároŹytney *CzechEp* 349, 349 [2 r.].

»odstąpienie i wyłączenie« (1): to ich [*heretyków*] odstąpienie y wyłączenie/ iest iáko wlaŹney ich Źentencyey potępienie. *WujNT* 836.

*W przen [czego]* (1) : W tych Źłowiech co iest odczczepieńŹstwo y iáka Źzkodą zniego/ opifać raczył: Bo iest członkow od głowy/ ktorey Źię pierwey trzymáli/ odstąpienie. *SkarJedn* 156.

**b.** *Zaniechanie poŹępowania zgodnie z jakimiŹ nakazami, zasadami, zobowiązaniami; sprzeniewierzenie Źię czemuŹ* (19) :

*odstąpienie czego* (2): *SkarJedn* 371; Trzečia [*przyczyna upadku pańŹstw krzeŹcijańŹskich*]: odstąpienie á iákmiarz wyopákowanie Źwieckich ŹpoŹobow: ktorymi R.P. náŹzá iáko z przodku nábyta była/ tákby teŹ záchowaná być miála. *PowodPr* 17.

*odstąpienie od czego* (3): *SkarŹyw* 260; Gdzie poŹępuie gniewem/ pomŹty prágnieniem/ [...] to ia z ŹáłoŹcią/ tákiego iego dálekiego od ChriŹtyańŹtwa y duchowieńŹtwa odstąpienia/ prawdą y ŹczyroŹcią [...] poŹępować będę. *CzechEp* 6. *Cf Wyrażenie*.

*odstąpienie od kogo* [= *od zasad głoŹzonych przez kogoŹ*] (1): PrzyŹtąpmyŹ iuŹ teŹ y ku okazaniu oŹobliwemu *in Źpecie*, tych rzeczy [...] odstąpienia od ApoŹtołow X.K. y z Kátholiką iego *CzechEp* 361.

*odstąpienie czyje* [*G sb i pron*] (2): My ná Doktorzech wiary nie kładziemy: ále nie zgodę ich y odstąpienie vkázuiemy. *GrzegŹm* 14 *marg*; *CzechEp* 361.

*Wyrażenie:* »odstąpienie od zakonu boŹego« (1): czytając IchM, Źe nigdy więŹsze odstąpienie w Źydostwie nie było od zakonu boŹego, jeno na ten czas, gdy P. Chrystus przyszedł. *DiarDop* 103.

**a.** *Złamanie nakazów boskich, zgrzeszenie* (12) :

*odstąpienie czyje* [*w tym: G sb* (2), *pron poss* (2)] (4): Aby Źię poznawŹy y to odstąpienie Źwe od Źyná twego miłego obaczywŹy/ mogł Źię do ciebie náwroćić *CzechEp* 20, 9, 260, 357.

*Wyrażenia:* »odstąpienie Boga, od Syna« (2:1): *CzechEp* 20; Wtora przyczyná głowna vpadku krzeŹciánow od Poháńcow/ odstąpienie bogá dlaŹwieckich márnóŹci. *PowodPr* 26 *marg*, 26.

»od prawdy odstąpienie« (1): odpifować będę/ [...] vkázuiąc I. M. grube y ŹproŹne od prawdy zbáwienney Źłowá BoŹego odstąpienie *CzechEp* 9.

»odstąpienie przykazania« (1): Wtora przyczyná vpadku PańŹtw KrzeŹciáńŹkich/ iest zuchwále odstąpienie Bogá/ religiey/ y przykazania iego *PowodPr* 26.

»odstąpienie od wiary, od nauki; odstąpienie reliiŹej, wiary« [*w tym: od wiary i nauki* 2 r.] [*ŹyŹk* 6:2] (5:2;2:1): *CzechEp* 350, 357 [2 r.], 362; *ReszList* 154; Mowi Pan Bog przez IzáiaŹá: O coŹ was dáley mam pobić/ iedno gdyŹcie iuŹ przydáli (do inŹszych ŹłoŹci) *pvaearicationem*, to iest religiey moiey odstąpienie? *PowodPr* 29, 26, 57.

*W przen (1) :*

*Wyrażenie:* »odstąpienie [czyje] od drogi« (1): więcej by się mu na się frąłowác/ y na łwe od drogi zbáwienney odstąpienie/ niż na mię lichotę/ przystało *CzechEp* 260.

**c.** *Poniechanie jakiegoś działania [czyje od czego] (1) :* Leo papież obawiając się iákyego odstąpienia ludzi od odpustów rzymskich/ vřtáwřł y obiáwřł nowym wyrokiem y inne odpusty *BielKron* 194v.

**4.** *Dokonanie prawnego zrzeczenia się; cessio JanStat (3) :*

*odstąpienie czego (1):* gdzieby tęn ktoby przedał zařtaviel, abo ktorembykolwiek obyczajem opiřoval a odbywał imienia, miał zonę, tedy tę zonę będzie powinien řprziiaćzioly iey kv odstápieni y oprawy przywieřcz *ComCrac* 22.

*Szereg:* »odstąpienie i (albo) zdanie« = *renuntiatio et cessio JanStat* [szyk 1:1] (2): Nápiřano w Křyęgach Ruth/ řz gdy ieden drugiemu práwá řwego odstępowářł/ ábo ono odstápienie ářbo zdánie moc wřięřło/ tedy ten ktory przedawařł imienie/ z zuwařł bot ářbo trzewik z nogi řwoiey/ y dawařł go kupuiácemu. *GroicPorz* 13v; *SarnStat* 1092.

**5.** *praw. Zmiana własności miejscowej sądu [od czego] (1) :* ináczę y vczyniony zapis ná wieczność: áczkolwiek z odstápieniem od Ziemie y od Powiátu/ řadné y wážnořci mieć niema. *SarnStat* 1166.

*Synonimy:* **1.** odchod, odeřcie, odstanie; **3.a.a.** odpadnienie; **γ.** apostazyja, oddzielenie, oddzielenie się, heretyctwo, herezis, herezyja, kacerstwo, oderwanie, odřczenie, odszczepienie, odszczepieństwo, odtargnienie, wřłáczenie; **4.** rezygnacyja, wzdanie, zdanie.

*Cf* **ODSTÁPIĆ, ODSTĘP, ODSTĘPEK, ODSTĘPSTWO**

MM